

Handläggare: Gert Abelt
Staben

2003-02-18

Tel: 508 270 66
gert.abelt@gfk.stockholm.se

Dnr 02-511-4004:1

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

**Namnge alltid upphovsman till byggnadsverk.
Skrivelse från Mats Rosén (kd) och Björn Nyström (kd).**

FÖRSLAG TILL BESLUT

Gatu- och fastighetsnämnden besvarar skrivelsen med gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande.

Göran Gahm
Tf

Lennart Gustafsson

SAMMANFATTNING

I rubricerade skrivelse hemställs att upphovsman alltid anges i all dokumentation vid nybyggnation och större ombyggnader åt staden, att detta förs in som villkor i avtal om markanvisning samt att staden i övrigt verkar för att byggföretag vid större om- och nybyggnad i all marknadsföring anger upphovsman.

Upphovsrättslagen (URL) skyddar konstnärliga och litterära verk mot efterbildning, olovlig användning och kränkande ändringar. Byggnader skyddas enligt URL, såsom verk av "byggnadskonst".

En arkitekt som skapat ett byggnadsverk skall enligt URL namnges som upphovsman "i den omfattning och på det sätt god sed kräver". När, hur och i vilken omfattning upphovsmannen ska namnges bestäms av vad som inom varje bransch anses vara god sed. Ledning för vad som är god sed inom arkitektbranschen finns att hämta ur branschens standardavtal *Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet* (ABK 96). God sed inom arkitektbranschen är att namnge upphovsmannen i

samband med att byggnadsverket visas, ställs ut, visas i broschyr- och kataloger samt när det presenteras i media.

När kontoret upphandlar konsulttjänster, t.ex. av arkitekter, utgör ABK 96 en självklar grund i konsultavtalet. Det innebär bl.a. att i den mån det är aktuellt så namnger kontoret upphovsman till byggnad i den omfattning och i de sammanhang som är brukligt enligt branschen.

När gatu- och fastighetsnämnden ger markanvisning upprättar staden ett s k markanvisningsavtal med en byggherre. Att i dessa avtal föra in villkor som inte direkt rör förhållandet mellan staden och byggherren är enligt kontorets mening inte relevant utifrån syftet med markanvisningsavtalen samtidigt som det kan ge upphov till juridiska komplikationer. Frågan om angivelse av upphovsman till byggnadsverk bör enligt kontorets uppfattning regleras direkt mellan byggherren och konsult/arkitekt i enlighet med de regler och den praxis som gäller för branschen.

UTLÅTANDE

Skrivelsen

I en skrivelse till gatu- och fastighetsnämnden den 2 december 2002 från Mats Rosén (kd) och Björn Nyström (kd) hemställs

att gatu- och fastighetsnämnden tillsammans med övriga styrelser och nämnder i staden i samband med nybyggnation eller större ombyggnader åt staden alltid anger upphovsman i all dokumentation,

att vid upplåtelse av mark för byggnation i avtal reglera att upphovsman alltid anges i samband med marknadsföring samt

att i övrigt verka för att byggföretag i samband med nybyggnation eller större ombyggnader inom staden anger upphovsman vid all marknadsföring.

Bakgrund

Upphovsrättslagen (URL) skyddar konstnärliga och litterära verk mot efterbildning, olovlig användning och kränkande ändringar. Arkitekten skapar i sitt arbete både konstnärliga och litterära verk. Byggnader skyddas enligt URL, såsom verk av "byggnadskonst".

För upphovsrättsligt skydd fordras att verket uppnått en viss särprägel och originalitet, så kallad *verkshöjd*. En bedömning av verkshöjd baserar sig på granskning av verkets särprägel och originalitet, inte dess eventuella kvalitet.

Upphovsrätten består av en ideell och en ekonomisk del. Den ideella rätten är en personlig rätt (kan bara innehas av en fysisk person) som i princip inte kan överlätas och består av två delar; en *namnangivelsesrätt* och en *respekträtt*. Namnangivelsesrätten ger verkets skapare rätt att få anges som

upphovsman medan respekträtten skyddar verket från förvanskningar eller kränkande behandling.

En arkitekt som skapat ett byggnadsverk skall enligt URL namnges som upphovsman "i den omfattning och på det sätt god sed kräver" när exemplar av det skyddade verket framställs eller görs tillgängligt för allmänheten.

När, hur och i vilken omfattning upphovsmannen ska namnges bestäms av vad som inom varje bransch anses vara god sed. Detta bestäms i sin tur av de sedvänjor som är allmänt accepterade av parterna i branschen. Ledning för vad som är god sed inom arkitektbranschen finns att hämta ur branschens standardavtal *Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvetksamhet* (ABK 96) som är en överenskommelse mellan företrädare för kunder/beställare respektive konsulter.

Enligt ABK 96 är namngivelsesrätten generell och gäller både upphovsrättsligt skyddade verk och sådana som inte åtnjuter skydd.

God sed inom arkitektbranschen är således att namnge upphovsmannen i samband med att byggnadsverket visas, ställs ut, visas i broschyr- och kataloger samt när det presenteras i media.

Kontorets förslag/synpunkter

Arkitekters verk skyddas som framgår ovan av upphovsrättslagen.

Enligt URL ska upphovsman till bl.a. byggnadsverk namnges "i den omfattning och på det sätt god sed kräver" när exemplar av det skyddade verket framställs eller görs tillgängligt för allmänheten. När, hur och i vilken omfattning upphovsmannen ska namnges bestäms av vad som inom varje bransch anses vara god sed. Vad som är god sed finns angivet i branschens standardavtal, ABK 96.

När kontoret upphandlar konsulttjänster, t.ex. av arkitekter, utgör ABK 96 en självklar grund i konsultavtalet. Det innebär bl.a. att i den mån det är aktuellt så namnger kontoret upphovsman till byggnad i den omfattning och i de sammanhang som är brukligt enligt branschen. Kontoret har utöver vad som sägs i ABK 96 ingen fastlagd policy för angivelse av upphovsman i den dokumentation som följer en ny- eller större ombyggnad där kontoret är beställare.

I skrivelsen hemställs att när kommunal mark anvisas för bostads-, kontors- och industriexploatering ska namngivelsen av upphovsman regleras i markanvisningavtalen.

I samband med att gatu- och fastighetsnämnden ger markanvisning till byggherren upprättar staden ett s k markanvisningsavtal med byggherren för aktuellt projekt.

Markanvisningsavtalet är en bekräftelse på gatu- och fastighetsnämndens beslut samt att byggherren accepterar de villkor som gäller för

markanvisningen. Avtalet ger en trygghet för den enskilde byggherren att med ensamrätt kunna förhandla med staden om genomförande av ny bebyggelse och därmed vara villig att satsa resurser och kostnader för erforderlig projektering m m.

En överenskommelse om markanvisning är ett civilrättsligt avtal som reglerar förhållandet mellan staden och byggherren om villkoren för exploatering av ett visst angivet markområde. Att i dessa avtal föra in villkor som inte direkt rör förhållandet mellan staden och byggherren är enligt kontorets mening inte relevant utifrån syftet med markanvisningsavtalen samtidigt som det kan ge upphov till juridiska komplikationer.

Frågan om angivelse av upphovsman till byggnadsverk bör enligt kontorets uppfattning regleras direkt mellan byggherren och konsult/arkitekt i enlighet med de regler och den praxis som gäller för branschen. Frågan är ju som ovan framhållits reglerad mellan beställare och konsult/arkitekt genom upphovsrätten och branschavtalet ABK 96. Kontoret ser alltså inga skäl att villkora markanvisningar på så sätt som hemställs i skrivelsen.

SLUT